

Robert Silverberg - Plout do Cařihradu 1. část

(Sailing to Bysantium)

Vstal za úsvitu a sešel na patio, aby se poprvé podíval na jediné město, které dosud neviděl, Alexandrii. Letošní pěťici tvořila města Čchangan, Ásgard, New Chicago, Timbaktu a Alexandrie, tedy obvyklá směs staletí, kultur, skutečností. Když spolu s Gioiou minulé noci po dlouhém letu dorazili z Ásgardu, ležícího na dalekém severu, byla už tma, a tak šli přímo do postele. Teď, v něžném broskvovém úsvitu, mu štihlé věže a hradby Ásgardu připadaly už jen jako sen.

Kroužily pověsti, že Ásgard už stejně končí. Co nevidět, alespoň se to říkalo, bude město srovnáno se zemí a někde jinde je nahradí Moheridžo-dáro. Města se pořád měnila, ale nikdy jich nebylo více než pět. Pamatoval doby, kdy měli císařsky Řím na místo Čchang-anu a Rio de Janeiro místo Alexandrie. Tito lidé neviděli žádný důvod udržovat něco delší dobu.

Po ledové důstojnosti Ásgardu nebylo snadné přivyknout si na parnou, hustou alexandrijskou atmosféru. Vítr, ženoucí se od moře byl zároveň svěží i horký. O můstky se rozbíjely něžné tyrkysové vlnky. Všemi smysly pociťoval blízkost rozpálené, těžké oblohy, pronikavou dotěrnost rudého písku unášeného brízou z nížin, nepříjemný, bahnitý pach blízkého moře. Všechno se to v jitřním světle chvělo a mihotalo. Jejich hotel měl hezkou polohu - v horní části severního svahu velikého umělého kopce, známého pod názvem Paneum, na místě zasvěceném kozonohému bohu. Měli odtud hezký výhled na město, na nádherné široké bulváry, vznešené obelisky a památníky. Hardianův palác, ležící na úpatí kopce, majestátní a ponurou Knihovnu, hemžení bazaru, královskou vilu, kterou nechal postavit Marcus Antonius po své porážce u Actia. A, samozřejmě, na Maják, nádherný Maják s mnoha okny, sedmý div světa, to neuvěřitelné spojení mramoru, vápna a purpurově rudé asuánské žuly, tyčící se důstojně na konci své míli dlouhé hráze. Černý kouř ze signálního ohně na vrcholu se lenivě zvedal k obloze. Město se probouzelo ze spánku. Dočasní v krátkých bílých suknicích se pustili do stříhání hustých, tmavých živých plotů kolem veřejných budov. Po ulicích se procházelo pár občanů, oblečených do volných tunik, připomínajících řecký oděv.

Sem tam bylo vidět i zjevem, chiméry, fantaskní tvory. Dva štihlí kentauři, samec a samice, se pásli na úbočí kopce. Robustní, svalnatý bojovník se objevil v portálu Poseidonovy svatyně a se širokým úsměvem na tváři začal mávat hlavou Gorgony, kterou držel v ruce. Na ulici pod dveřmi hotelu se protahovaly a zívaly tři malé růžové sfingy, ne větší než domácí kočky, a pak začaly dovádět na chodníku. Jiná, větší sfinga, veliká jako lev, je pozorovala z aleje - určitě matka. Dokonce i z této vzdálenosti slyšel její hlasité mručení.

Zaclonil si oči a zahleděl se do dále - za Maják, za moře. Toužil na severu zahlédnout nezřetelné pobřeží Kypru nebo Kréty, nebo snad obrovský temný hřbet Anatolie. K velké unášej mne Byzanci, pomyslel si, kde vše kolem věkovité jest. Viděl ale jen nesmírné pusté moře, oslepující jej ve slunečním světle, i když den teprve začínal. Nic. Jenže to nic nebylo tam, kde očekával. Kontinenty již neměly svou původní polohu. Kdysi dávno mu to ukázala Gioia, když vylétli v jejím malém letadle. Horní část Jižní Ameriky se přesunula daleko do Pacifiku, Afrika zvláště ztloustla a zploštila se, Evropu odděloval od Asie široký jazyk oceánu. A Austrálie, jak se zdálo, už vůbec neexistovala. Možná, že ji rozkopali a použili na nějaké jiné účely. Po světě, jak jej znal, zmizely všechny stopy. Bylo padesáté století.

"Padesáté století po čem?" tázal se mnohokrát, ale nikdo nic nevěděl, nebo možná vědět nechtěl.

"Je Alexandrie moc horká?" zavolala Gioia zevnitř.

"Vylez ven a uvidíš."

Nahá a rozespálá přicupitala na bílé dlážděné patio a přitulila se k němu. Vešla se mu přesně pod rameno.

"Ach ano, ano!" zašeptala. "Je krásná, že? Koukni se tam, paláce, Knihovna, Maják! Kam půjdeme nejdřív? Asi na Maják, ano? A pak na bazar... chtěla bych vidět egyptské mágy... a pak na hipodrom, podívat se na dostihy. Budou dneska dostihy, nevíš? Och, Charlesi, chtěla bych vidět všechno!"

"Všechno? První den?"

"Všechno hned první den, ano," odpověděla. "Všechno".

"Vždyť máme řůru času, Gioio."

"Myslíš?"

Usmál se a silně ji přitulil.

"Dost času," řekl něžně.

Miloval ji kvůli té netrpělivosti, kvůli tomu náladovému, žhavému zápalu. V tomhle ohledu se Gioia nepodobala ostatním, i když ve všem ostatním se od nich nelišila. Nevysoká, bystrá, štíhlá, tmavooká s olivovou pokožkou, úzkými boky, příliš širokými rameny a plochými nadry. Všichni byli takoví, nikoho nešlo odlišit od ostatních, jako miliónová horda sester a bratrů -celý svět plný malých, hbitých dětí středozevního typu, stvořených k žonglování a divokým kouskům s býky, k pití sladkého bílého vína ve dne a trpkého červeného v noci. Stejná štíhlá těla a široká ústa, stejné veliké, rybí oči. Neviděl nikoho, kdo by vypadal na méně než dvanáct a více než dvacet let. Gioia se něčím trochu lišila, i když nechápal čím. Věděl ale, že ji miluje právě pro ten nepostřehnutelný, ale důležitý rozdíl. A zřejmě z téhož důvodu milovala i ona jeho.

Jeho zrak přelétl ze západu na východ, od Měsíční brány přes širokou ulici Canopus, vedoucí do přístavu a odtud ke Kleopatřině hrobce na konci úzkého mysu Lochias. Bylo tu vše a bylo to dokonalé - obelisky, pomníky, mramorové kolonády, svatyně, háje i sám veliký Alexandr v sarkofágu z křišťálu a ze zlata, nádherné, zářivé, pohanské město. Občas ale viděl něco podivného - nepochybnou mešitu blízko veřejného parku a vedle Knihovny něco, co vypadalo jako křesťanský chrám. A lodě v přístavu, se svými rudými plachtami a trčícími stěžni, byly bezpochyby středověké. A k tomu ještě z pozdního středověku. Už předtím, v jiných městech, vídával podobné anachronismy.

Ti lidé je určitě považovali za zábavné. Život, to pro ně byla zábava. Bavili se bez ustání. Řím, Alexandrie, Timbaktu - proč ne? Vytvořit Ásgard s průzračnými mosty a paláci, obklopenými ledem - a pak se ho zbavit? Nahradit jej Mohendžo-dárem? Proč ne? Velice litoval, že ty vznešené nordické sněmovní domy budou zbořeny proto, aby mohlo vzniknout podsadité, brutální, sluncem spálené město z hnědých cihel. Tihle lidé se ale na takové věci dívali jinak než on. Měli jen dočasná města. V Ásgardu někdo říkal, že bude zrušeno Timbaktu a místo něj že vznikne Cařihrad. Vlastně, proč ne? Proč ne? Mohli mít vše, co si zámánuli. Bylo to, konečně, padesáté století. Jediným zákonem bylo, že najednou nemohlo existovat více než pět měst.

"Toto omezení," informovala jej Gioia slavnostně hned, co spolu začali cestovat, "je velice důležité."

Jenže nevěděla proč, anebo nepovažovala za nutné mu to říct.

Znovu pohlédl na moře.

Představil si nově zrozené město, nečekaně se vynořující z mlhy - *zářící* věže, obrovské paláce s kopulovitými střechami, zlaté mozaiky. Pro ně by to nebylo nic obtížného. Mohli by je prostě přenést v celku z reálné doby - s císařem na trůnu a opilými císařskými žoldáky, vyřvávajícími po ulicích, s pronikavými zvuky gongů z katedrály, letícími nad bazarem, se skákajícími delfíny za řadou přímořských pavilónů. Proč ne? Měli Timbaktu. Měli Alexandrii. Toužíš po Konstantinopoli? Tedy pohleď - zde je Konstantinopol! Nebo Avalon nebo Lyonesse nebo Atlantida. Mohli mít vše, co chtěli. Čistý Schopenhauer - svět jako vůle a představivost. Ano! Tito štíhlí, tmavoocí lidé neúnavně cestující od zázraku k zázraku! Proč by nemohl být na řadě Cařihrad? Ano. Proč ne?

Tohle není svět pro starce, napadlo jej. Pro mladé, choulící se ve svých náručích, pro ptáky na větvích stromů - ano! Ano! Vše, co si jen umanuli. Dokonce i jej mají. Pociťl nečekaný strach. Otázky, které si už dávno nepokládal, se vetřely do jeho vědomí. Kdo jsem? Proč tu jsem? Kdo je ta žena po mém boku?

"Nějak jsi zmlkl, Charlesi," řekla Gioia, která nesnášela příliš dlouhé mlčení. "Budeš se se mnou bavit? Řekni, co tam tak vyhlížíš."

Pokrčil rameny. "Nic".

"Nic?"

"Nic zvláštního."

"Ale já vidím, že něco vidíš!"

"Cařihrad," odpověděl. "Představoval jsem si, že mohu za mořem zahlédnout Cařihrad. Pokoušel jsem se zahlédnout hradby Konstantinopole."

"Ach, ale odtud tak daleko nedohlédneš. Opravdu ne."

"Já vím."

"Tak či tak, Cařihrad stejně neexistuje."

"Ještě ne, ale bude. Jeho čas přijde později."

"Opravdu?" otázala se. "Víš to určitě?"

"Mám to z dobrého pramene. Slyšel jsem to v Ásgardu," odvětil. "Ale i kdybych to nevěděl, musí jednou na řadu přijít, nemyslíš? Jeho chvíle musí nastat. Copak bychom mohli vynechat Cařihrad, Gioio? Určitě jej vytvoříme, dříve nebo později. Je to jen otázka času. A my přece máme celý čas světa."

Její tvář přelétl stín. "Opravdu máme? Opravdu?"

Moc toho o sobě nevěděl, ale to, že není jedním z nich, ano. Tím si byl jist. Věděl, že se jmenuje Charles Phillips a že než se ocitl mezi těmito lidmi, žil v roce 1984, když ještě existovaly takové věci jako komputery, televizory, baseball, stíhačky, kdy se svět hemžil městy, kterých nebylo pět, ale tisíce - New York, Londýn, Johannesburg, Paříž, Liverpool, Bangkok, San Francisco, Buenos Aires a veliké množství jiných a všechna najednou. Na zemi tehdy žilo čtyři a půl miliardy lidí. Pochyboval, zda jich teď bylo alespoň čtyři a půl miliónu. Všechno se to změnilo tak, že to bylo nad jeho chápání. Měsíc vypadal stále stejně, i slunce, ale za nocí marně hledal *známá* souhvězdí. Vůbec jej nenapadlo, jak a proč ho přenesli z "dříve" do "nyní". Ptát se, to byla ztráta času, nikdo mu neodpovídal - nikdo ani nechápal, co vlastně chce vědět. Po jisté době se přestal ptát a pak už skoro úplně ztratil chuť něco se dozvědět.

Šplhal se s Gioiou na Maják. V obvyklém spěchu uháněla vpředu a on ji statečně následoval. Desítky ostatních turistů ve dvou nebo tříčlenných skupinkách stoupaly nahoru po vykládaných rampách. Smáli se a překřikovali. Když jej zahlédli, někteří z nich se zastavovali, hleděli, ukazovali si na něj. Už si na to zvykl. Usmíval se, když si na něj ukazovali. Občas jim hlavou kývl na pozdrav.

Na nejnižším podlaží dvě stě stop vysoké krychlové stavby z velikých mramorových bloků neviděl nic zajímavého. V plesnivých, studených arkádách tu byly stovky malých, tmavých pokojíků - byty dozorců, údržbářů, kasárna posádky Majáku a stáje pro tři sta oslů, nosících nahoru palivo. Nebylo tu nic přitažlivého. Ani se nezastavil a uháněl vpřed, až vystoupil na balkón, vedoucí na další podlaží. Zde se Maják zužoval a měnil se v osmiúhelník. Jeho fasáda, teď žulová a hezky žlábkovaná, se majestátně tyčila nad jeho hlavou.

Tady na něj čekala Gioia.

"Tohle je pro tebe," řekla a podala mu masovou kuličku na dřevěném tácku. "Jehněčí pečeně. Vynikající. Už jsem jedla, než jsi přišel."

Podala mu i kelímek nějakého studeného šerbetu a odešla koupit granátové jablko. Terasa byla zaplněna desítkami dočasných, kteří prodávali zákusky a nápoje nejružnějších druhů.

Kousl do masa. Nahoře bylo zuhelnatělé, uvnitř přitažlivě růžové a chutné. Když jedl, přistoupil k němu jeden z dočasných a zadíval se mu do tváře. Byl to robustní, osmahlý muž, oblečený jen do roušky z červenožluté látky.

"Prodávám maso," řekl. "Velice jemné jehněčí na roštu. Jen pět drachem."

Phillips mu ukázal maso, které právě jedl. "Už mám," řekl.

"Ale to je výborné maso, měkoučké. Tři dny bylo naloženo..."

"Prosím tě," řekl Phillips, "nechci žádné maso. Mohl bys mě laskavě nechat na pokoji?"

Dočasní jej mátlí a udivovali. Pořád ještě toho o nich mnoho nevěděl. Nebyly to stroje, vypadali jako bytosti z masa a kostí, ale zrovna tak nevypadali jako lidé a nikdo se k nim také jako k lidem nechoval. Domníval se, že jsou umělí, výrobky tak dokonalé technologie, že rozdíly nebyly postřehnutelné. Jedni, jak se zdálo, byli inteligentnější než ostatní, ale všichni se chovali tak, jako kdyby neměli víc samostatnosti než herci, jimiž v zásadě byli. V každém z pěti měst jich obrovské množství hrálo role všeho druhu - pastýřů i pohůnků, zametačů ulic, kupců, veslařů, studentů, kočích, prodavačů pečeného masa a studených nápojů, trhovců, gardistů, štolbů, gladiátorů, mnichů, řemeslníků, děvek a kapsářů, námořníků - jinými slovy všech, kdo byli nezbytní k vytvoření iluze kvetoucího, životem kypícího města. Tmavoocí - Gioin národ - nikdy nepracovali. Nebylo jich tolik, aby udrželi město při životě, a tak či onak vystupovali jen v roli turistů, cestujících všude, kam je zavál rozmar - z Čchang-anu do New Chicaga, z New Chicaga do Timbaktu, z Timbaktu do Ásgardu, z Ásgardu do Alexandrie, dál, stále dál.

Dočasný se nechtěl nechat *odbyt*. Phillips odešel, ale prodavač si pospíšil za ním a začal jej obtěžovat u zdi terasy. Když se o několik minut, s ústy půvabně potřísněnými šťávou granátového jablka, vrátila Gioia, kroužil dočasný kolem něj a s neuvěřitelnou dotěrností se mu snažil vnutit miskou jehněčího. Stále příliš blízko Phillipse, nosem se skoro dotýkal jeho nosu, veliké kravské oči vpité do jeho tváře a plačtivým hlasem vychvaloval jakost svého zboží. Phillips měl dojem, že se mu podobné nepříjemnosti s Dočasnými staly již přinejmenším dvakrát. Gioia strčila do lokte toho dotěry a řekla ostrým, odměřeným hlasem, jaký u ní ještě nikdy neslyšel: "Nemá zájem. Padej odtud!"

Okamžitě zmizel.

"Musíš na ně tvrdě," vysvětlovala Phillipsovi.

"Zkoušel jsem to, ale nechtěl mě poslechnout."

"Přikázal jsi mu, aby odešel, a on tě neposlechl?"

"Požádal jsem je. Slušně. Možná, že až příliš slušně."

"Ale přesto...," řekla. "Člověka má poslechnout i tak."

"Možná, že si myslel, že nejsem člověk," uvažoval Phillips.

"Kvůli mému vzhledu, výšce, barvě očí. Mohl si myslet, že jsem nějakým druhem Dočasných."

"Ne," prohlásila Gioia a sražila čelo. "Dočasný nebude otravovat jiného Dočasného. Ale ani se nebude protivit občanu. Tyhle meze se nedají překročit. Nikdy s nimi nejsou žádné problémy. Nechápu, proč tě nenechal na pokoji."

Zaskočilo jej, když viděl, jak je ustaraná! O hodně víc, pomyslel si, než to bylo nutné! Hloupý stroj, možná trochu rozladěný, příliš nadšeně nabízející své zboží - no a co? Co z toho? Gioia po chvíli došla zřejmě ke stejnému názoru. Pokrčila rameny a řekla: "Asi je pokažený. Takové věci se asi stávají častěji, než bychom řekli, nemám pravdu?"

Znepokojilo jej něco strohého v jejím hlase. Usmála se a podala mu své granátové jablko. "Vezmi a kousni si, Charlesi. Je to úžasně sladké. Granátovníky kdysi vyhynuly, víš? Tak co, jdeme nahoru?"

Střední, osmiboká část Majáku musela mít na výšku několik set stop. Z vnějšku fypadala jako ponurá roura, způsobující klaustrofobii, takřka beze zbytku vyplněná dvěma spirálními rampami, točícími se kolem mohutné centrální šachtice. Stoupali pomalu. Před nimi se šinula karavana oslíků s nákladem palivového dříví. Ale konečně, když už byl Phillips udýchaný a točila se mu hlava, vyšel s Gioiou na druhý balkón, oddělující osmibokou část od nejvyššího, válcového a velice štíhlého podlaží Majáku.

Hluboce se naklonila přes zábradlí. "Ach, Charlesi, koukni, jaký je to pohled! Jen se podívej!"

Byl úžasný. Po jedné straně před sebou měli celé město, bahnité jezero Marcolis a dál pak egyptskou písečnou rovinu, z druhé strany zase viděli daleko na šedé a bouřlivé Středozemní moře. Ukázal jí rukou nebezpečí zdejších vod - nesčíslné útesy a mělčiny, rozložené před vjezdem do přístavu.

"Není na tom nic zvláštního, že potřebují maják," prohlásil. "Bez nějakého obrovského orientačního bodu by nikdy z otevřeného moře nedopluli do přístavu."

Pojednou těsně před nimi zaznělo hlasité zařvání, něco jako výbuch vzteku. Na tomto podlaží ze všech rohů Majáku trčely obrovské sochy Tritonů, dujících do trub. A ten nečekaný, ohlušující zvuk zazněl od nejbližšího z nich. Signál, napadlo jej. Varování pro lodě, překonávající ten obtížný vjezd. Zvuk, uvědomil si okamžitě, byl vytvořen nějakým parou poháněným strojem, obsluhovaným brigádami zpocených dočasných, soustředěných kolem ohnišť u podstavý každého z Tritonů.

Opět se uctivě poklonil zručnosti, s jakou ti lidé vytvářeli své kopie starověku. Jenže, byly to opravdu kopie? Stále nedokázal pochopit, jak svá města stavějí. Z toho, co věděl, mohl usuzovat, že město bylo tou nejskutečnější Alexandrií, vytaženou ze svého skutečného času, stejně jako on. Takže to nemusela být kopie, ale ten nejopravdovější a původní Maják. Neměl ani ponětí, jak je to doopravdy a co by bylo větším zázrakem.

"Jak se dostaneme nahoru?" *otázala* se Gioia.

"Asi tudy. Těmito dveřmi."

Tady končily spirálové rampy pro osly. Palivo pro Maják odtud putovalo nahoru výtahem v centrální šachtici. Návštěvníci mohli použít schodiště ve své nejvyšší části tak úzkého, že se během výstupu nedalo vrátit zpět. Neúnavná Gioia vyrazila jako první. Phillips se chytil zábradlí a s námahou šel za ní, stále nahoru, počítal malé světlíky, aby si alespoň trochu ulehčil cestu. Napočítal jich skoro sto, než se konečně zastavil v předsíni majákové komory. Mačkalo se tam několik desítek turistů. Gioia stála na opačné straně, u stěny směřující k moři.

Měl pocit, že se tady, nahoře, celá stavba chvěje ve větru. Jak vysoko byli? Pět set, šest set, sedm set stop? Majáková komora byla vysoká úzká a rozdělená galérií na horní a dolní část. Úplně dole odebírala z výtahu štafeta dočasných dříví a házela je do planoucího ohně. Na místě, kde stál - na okraji plošiny, kde bylo zavěšeno gigantické zrcadlo z leštěného kovu - cítil Phillips intenzivní žár. Ohnivě jazyky vyřážely vzhůru a tančily před zrcadlem, vrhající daleko do moře oslepující paprsek svého světla. Z větráku stoupal dým. Na samém vrcholu Majáku se tyčila obrovská socha přísného, zamračeného Poseidona.

Gioia se prodírala ochozem, až dorazila k němu.

"Než jsi přišel, mluvil průvodce," řekla, když mu podávala ruku. "Vidíš to místo tam, před zrcadlem? Když se před ně někdo postaví a podívá se do něj, uvidí na moři lodě, které se nedají zahlédnout pouhým okem. Zrcadlo zvětšuje."

"Ty tomu věříš?"

"Ukázala hlavou na průvodce. "Říkal to. A ještě dodal, že když se někdo podívá pod správným úhlem, může dohlédnout až do Konstantinopole."

Jako dítě, pomyslel si. Všichni jsou stejní.

"Není to déle než dnes ráno, když jsi mi říkala, že takové vzdálenosti se vidět nedá. A mimoto, Konstantinopol teď neexistuje," řekl.

"Jenže existovat bude," odvětila. "Říkal jsi mi to ty a taky ne déle než dnes ráno. A až vznikne, bude ji možno v zrcadle zahlédnout. To je pravda. Já tomu naprosto věřím."

Prudce se otočila ke vchodu do komory.

"Ach, podívej, Charlesi! Jde sem Issandra a Aramayne! A tamhle je Hawk! A tam zase Stengard! Jé, jsou tady všichni, všichni!"

Tlačili se do komory. Těch nově příchozích bylo tak mnoho, že ti, kdo byli uvnitř, byli nuceni sejít o několik stupňů dolů do druhé místnosti. Gioia se mezi nimi točila, objímala a líbala je. Phillips je dokázal jen těžko rozeznat - dokonce nemohl s jistotou prohlásit, kdo z nich je muž a kdo žena, protože na sobě měli všichni volný oděv jednoduchého střihu - poznal ale některá jména. Byli to Gioini zvláště dobří přátelé, její parta, se kterou, než se v jejím životě objevil on, oběhla jedno město za druhým v nekonečném radostném putování. Některé z nich znal už z dřívějšíka, seznámil se s nimi v Ásgardu, v Riu, v Římě. Průvodce z majákové komory, podsaditý Dočasný se širokými rameny a s lysou hlavou, ozdobenou věncem, se opět objevil a zahájil svůj výklad, ale nikdo jej neposlouchal. Všichni byli příliš zaměstnaní zdravením se, objímáním a chichotáním.

Někteří z příchozích se protlačili k Phillipsovi, aby se špičkami prstů dotkli jeho tváře, což byl jejich běžný pozdrav.

"Charlesi," pronášeli slavnostně, přičemž, jak to místní často činili, rozdělovali jeho jméno na dvě slabiky. "Jak je milé tě opět vidět. Jak příjemné. Ty a Gioia, takový hezký pár. Tak

dokonale se k sobě hodíte."

Bylo to tak doopravdy? Asi ano.

Celá místnost šuměla rozhovorem. Průvodce už nebylo vůbec slyšet. Stengard a Nissandra navštívili kvůli vodním tancům New Chicago... Armayne přinesla zprávu o slavnostech v Čchang-anu, které trvaly celé týdny... Hawk s Helenou byli v Timbaktu, aby se podívali na příjezd solné karavany a opět se tam brzy vracejí... slavnosti na počest konce Ásgardu, které prostě nejde opustit... plány, týkající se nového města Mohendžo-dáro... máme rezervována místa na otevření, nedáme je ani za nic... a navíc, pak se definitivně postavíme za Konstantinopol, plánovači už jsou zahloubáni do byzantské historie... jak je milé zase tě vidět, pořád tak krásná... bylas už v Knihovně? V zoo? V Serapidově svatyni?

A Phillipse se zase ptali: "Co si myslíš o Alexandrii? Charlesi? Samozřejmě, že jsi ji ve své době musel dobře znát. Vypadá tak, jak si ji pamatuješ?"

Vždy se takhle ptali. Zdálo se, že nechápou, že v jeho době byla Alexandrie Knihovny a Majáku něčím dávno minulým a legendárním. Pro ně byla všechna města, která vrátili zpět do existence, jak si myslel, více méně současná. Císařský Řím, Ptolemaiovská Alexandrie, dóžecí Benátky, Čchang-an dynastie Táng, azský Ásgard, žádné ani méně barvitě ani nereálnější než ostatní, každé bylo odrazem téže vzdálené, fantastické minulosti, pérem vytržených z oněch temných, primitivních propastí času. Neměli měřítko, které by jim umožňovalo oddělit jednu epochu od druhé. Minulost pro ně byla jedinou bezmeznou a bezčasovou krajinou. Proč by tedy neměl vidět Maják už dříve on, který do této éry skočil rovnýma nohama z New Yorku roku 1984? Nikdy jim to nedokázal vysvětlit. Julius Caesar a Hannibal, Helena Trojská a Karel Veliký, gladiátorský Řím a yankeýský New York... Gilgameš, Tristan, Othello, Robin Hood, George Washington a královna Viktorie -pro ně to vše byly postavy stejně reálné i nereálné, nic víc než světlé loutky pohybující se po namalovaném plátně. Minulost, minulost, ta pomíjivá a plynulá minulost pro ně byla pouze lehce dostupným a nekonečně obsažným místem. Samozřejmě, že si mohou myslet, že Maják znal už dřív. Raději se jim to nepokoušel znovu vysvětlovat.

"Ne," odpověděl prostě. "V Alexandrii jsem poprvé."

Strávili tam celou zimu, možná, že i kus jara. Alexandrie nebyla místem, kde by se daly nějak zřetelně pocítit změny ročních období a pro ty, co celý svůj život trávili v roli turistů, nebyl běh času také nějak zvlášť zřetelný.

Ve dne tu bylo vždy co vidět. Zoologická zahrada například - báječný park, *zázračně* bujný a zelený na zdejší suché podnebí, kde podivuhodná zvířata žila v tak obrovských výběžích, že působily dojem divoké přírody. Byli tu velbloudi, nosorožci, gazely, pštrosi, lvi, divocí osli, byla zde i jiná stvoření, obvykle se vyskytující spolu s těmito různými africkými zvířaty - grifové, jednorožci, bazilišci a oheň vyvrhující draci s duhovými šupinami. Mělo původní alexandrijské zoo gryfy a jednorožce? Produkce bájeslovných nestvůr byla pro anonymní tvůrce stejně jednoduchá, jako vytváření velbloudů nebo gazel. Pro Gioiu a její přátelé byly tyto nestvůry stejně pohádkové a nosorožec v nich vzbuzoval stejnou hrůzu jako gryf. Ten první nebyl ani víc ani míň skutečný než druhý. Pokud Phillips dokázal zjistit, kromě pár psů a koček nepřežil z jeho časů žádný savec ani pták, i když jich bylo mnoho rekonstruováno.

A konečně Knihovna! Všechny ty ztracené poklady, vyrvané ze spárů času! Ohromující kolonády mramorových zdí, prostorné čítárny s vysokými klenbami, do nekonečna se táhnoucí spirály regálů. Slonovinové rukojeti sedmi set tisíců papyrových svítek, trčící z polic. Pomalu a důstojně se šinoucí knihovníci a učenci s jakoby na tvář nalepenými akademickými úsměvy, ale s myšlenkami nejpravděpodobněji se zabírajícími důležitými a závažnými duševními otázkami. Jak si Phillips povšiml, byli to samí Dočasní. Jen rekvizity,

součást iluze. Ale svitky, byl to také jen přelud?

"Máme tady všechna Sofoklova dramata." prohlásil průvodce a radostným gestem ukázal na řadu polic. Jen sedm ze sto třiaadvaceti Sofoklových děl přežilo požáry Knihovny, založené ve starověku Římány, křesťany a Araby. Byla tu tedy i ta ztracená - Triptolemus, Nausikáa, Láson a všechna ostatní? A najdou se zde také zázračně vzkříšené literární starožitnosti - Odysseovy vzpomínky, Katonovy dějiny Říma, Tukidydův Život Periklesův, chybějící svazky Livia? Když se ale otázel, zda by se mohl pohrbat v těch hromadách, průvodce se omluvně usmála řekl, že teď právě knihovníci nemají čas.

"Snad někdy jindy?"

"Snad," odpověděl průvodce.

Stejně to nemá význam, řekl si Phillips. Dokonce i kdyby ti lidé nějakým zázrakem zachránili tu ztracená arcidíla starověku, jak by si je mohl přečíst? Řecky neuměl ani slovo.

Všude kolem něj kypěl a pulsoval městský život. Bylo tady úžasně - obrovský záliv, nahuštěný plachtami, široké aleje, běžící přímo z východu na západ a ze severu na jih, sluneční světlo, takřka slyšitelně se odrážející od zářivých zdí paláců králů i bohů. Udělali to opravdu dobře, usoudil Phillips, opravdu velice dobře. Na trhu se kupci s tvrdým pohledem hádali půl tuctem tajuplných jazyků o cenu heny, arabského kadidla, jaspisu a leopardích kožešin. Gioia si koupila drachnu bílého egyptského pižmového parfému v něžné štíhlé lahvičce. Kouzelníci, žongléři a písaři se doprošovali kolemjdoucích a žadonili o chvilku pozornosti o hrstku mincí za svou námahu. Na dražbě vystavení otroci - černí, hnědí a také pár, který mohl být Číňany - byli nuceni napínat svaly, cenit zuby a obnažovat hrudníky, aby přilákali případné kupce. V gymnasionu vrhali nazí atleti oštěpy a disky a také spolu urputně zápasili. Gioin přítel Stengard k ní přišel se suvenýrem, žlutým náhrdelníkem, za jaký by se nestyděla ani Kleopatra. Hodinu nato jej Gioia ztratila anebo darovala někomu jinému, zatímco se Phillips díval na druhou stranu. Druhý den si koupila nový, ještě nádhernější. Každý dostal tolik peněz, kolik chtěl. Stačilo jen si o ně říct. Peníze pro ty lidi byly stejně dostupné jako vzduch.

Být tady, říkal si Phillips, mi připadá jako neustálý pobyt v kině. Každý den jiné představení. Zápletka nepřiliš objevná, ale speciální efekty výtečné a péče o detaily se asi nedá překonat. Superfilm. Obrovská, nekonečná slavnost s účastí veškeré populace celého světa.

A všechno to bylo tak nenucené, tak spontánní! Když chodil do kina, nedělal si nikdy problémy s tím, aby myslel na myriády techniků, kameramanů, kostymérů, scénografů, elektrikářů, modelářů, zvukařů za každým záběrem. Tady se také netázal, jak před jeho očima postavili Alexandrii. Cítil se v ní, jako kdyby byla pravá. Byla pravá. Když pil silné červené víno, hučelo mu příjemně v hlavě. Myslel si, že kdyby vyskočil z vrcholové komory Majáku, určitě by zahynul. I když by mezi mrtvými nepobyl dlouho. Určitě znali způsob, jak je oživovat tak často, jak by bylo třeba. Smrt v životě těch lidí nebyla ničím důležitým.

Ve dne si prohlížel město. Po večerech chodili s Gioiou na večírky, které se konaly v jejich hotelu, ve vilách u moře, aristokratických palácích. Byli tam vždy stejní hosté - Hawk a Helena, Aramayne Stengard a Shelimir, Nissandra, Ašóka, Alfonso, Protay. Na těch večírcích na jednoho občana připadalo pět až deset Dočasných, částečně sloužících, částečně artistů, nebo dokonce náhradních hostů, kteří se volně, někdy dokonce i velmi směle, mísili s těmi skutečnými. Ale všichni vždy dobře věděli, kdo je občanem a kdo pouze Dočasným.

Phillips si začínal myslet, že jeho status je něčím mezi tím. Samozřejmě, chovali se k němu s galantností, jakou by nikdy neprojevili Dočasnému, ale v jejich chování byla nějaká

nadřazenost, která mu prostě říkala, že jedním z nich není, že je někým nebo něčím, co patří k naprosto jinému druhu existence. Skutečnost, že byl Gioiným milencem, mu v jejich očích dávala jistotu, i když nepřilíhla vysokou pozici. Bylo jisté, že se jednou provždy ocitl v roli outsidera, primitivní bytosti, starožitné zvláštnosti. A když už o tom mluvíme, povšiml si, že i samotná Gioia, o jejíž příslušnosti k partě nebylo pochyb, se také ocitla v roli outsidera, jako kupcova pravnučka ve společnosti Plantagenetů. Ne vždy se včas dozvídala o nejlepších mejdanech, ne vždy jí její přátelé opláceli horoucí přivítání stejnou mincí, často viděl, jak natahovala uši, aby zaslechla drby, které jí asi nebyly určeny. Bylo to proto, že byl jejím milencem? A co když tomu bylo právě naopak - zvolila si jej za milence právě proto, že plně nenáležela do své kasty?

Statut primitiva mu dovoľoval alespoň to, že se na večírku mohl hlásit ke slovu.

"Vyprávěj nám o válce," říkali. "Vyprávěj nám o volbách. O penězích. O nemocech."

Chtěli vědět vše, i když se zdálo, že neposlouchají příliš pozorně; jejich oči se příliš brzy začaly dívat do dálky. Ale přesto se ptali. Popisoval jim uliční zácpy, politiku, dezodoranty, vitamínové tablety. Vyprávěl o cigaretách, novinách, metru, telefonních seznámeních, kreditních kartách a košíkové.

"Z kterého města pocházíš?" tázali se.

"Z New Yorku," odpovídal jim.

"A kdy to bylo? Asi v sedmém století?"

"Ve dvacátém," říkal.

Dívali se na sebe, přitakávali.

"Musíme to udělat," prohlašovali. "World Trade Center, Empire State Building, Citicorp Center, katedrála sv. Jana - jak fascinující! Yankee Stadium, most Verrazzano. Všechno to uděláme. Ale nejdřív Mohendžo-dáro. A pak asi Konstantinopol. A žilo ve tvém městě hodně lidí?"

"Sedm miliónů", odpovídal. "Jen v pěti čtvrtích."

Přikyvovali, přátelsky se usmívali, vůbec je to číslo nemátlo.

Sedm miliónů, sedmdesát miliónů - jim to bylo, alespoň měl ten pocit, úplně jedno. Prostě tam stáhnou tolik dočasných, kolik bude třeba. Uvažoval, na kolik budou přesní. Konečně, na Ásgard a Alexandrii nebyl žádným expertem. Tady mohli v zoo mít jednorožce a gryfy, mohli tu mít živé sfingy šmejdící v příkopech, jemu to bylo jedno. Jejich podivínská Alexandrie byla stejně dobrá jako ta historická a možná i lepší. Ale jak by byl smutný a rozčarováný, kdyby jejich New York měl Greenwich Village někde na periférii nebo Times měl Greenwich Village někde na periférii nebo Times Square v Bronxu a Newyorčané, milí a příjemní, by hovořili přeslazeným přízvukem někde ze Savannah nebo New Orleansu. Nu což, nebyl to problém, nad nímž by měl dumat právě teď.

Bylo velice pravděpodobné, že když hovořili o New Yorku, byl to z jejich strany jen kompliment. Mohli volit v celé nekonečné minulosti - Ninive, faraónskou Memfidu, Londýn královny Viktorie, Shakespeara nebo Richarda III., medicejskou Florencii, Paříž Abélarda a Hélvoisy nebo Ludvíka XIV., Montezumův Tenochtitlán, Atahualpovo Cuzco, Damašek, Petrohrad, Babylon, Tróju. A mimoto, všechna ta města, která pro něj byla, podobně jako New Chicago, ještě nezrozenou budoucností, ale pro ně - vzdálenou historií. V tak bohatém výběru, v tak nekonečných možnostech volby, mohl dokonce i mohutný New York potkat osud předlouhého čekání na svou příležitost. Bude ještě mezi nimi, až se do toho pustí? Možná, že jej do té doby, až je omrzí, pošlou zpět do jeho epochy. Nebo tu prostě zestárne a

zemře. Dokonce i tady na něj nakonec čeká smrt, i když kromě něj, jak se zdálo, asi nikoho. Alespoň si to myslel. Nevěděl. Uvědomoval si, že ve skutečnosti neví vůbec nic.

Po celý den vál severní vítr. Nad městem bylo vidět klíny ibisů, unikajících před slunečním žářem, křičících na obloze, letících s nataženými černými krky a kostnatými nohama. Celé tisíce těch posvátných ptáků přistávaly ve městě, jejich hemžení okupovalo každou křižovatku, ptáci vyzobávali pavouky, myši, brouky, zbytky z jatek a pekařství. Byli krásní, ale dotěrně všudypřítomní a obhazovali mramorové paláce svým guanem, které každé ráno pečlivě umývaly pluky Dočasných.

Gioia s ním teď často nemluvila. Vypadala chladně, uzavřeně, ztrápeně. Dělo se s ní něco nepochopitelného - jako by pomalu průzračněla. Cítil, že kdyby se jí zeptal, co ji trápí, narušil by její soukromí. Snad to byl jen neklid. *Začala* být pobožná a obětovala drobné dary v Serapidově, Isidině a Panově svatyni. Odebrala se do nekropole na sever od města, aby tam v katakombách položila věnce na hrobky. Během jednoho dne třikrát vystoupila na Maják a nebyla ani trochu unavena. Jindy zase, když se vrátil z návštěvy Knihovny, ji v patiu našel nahou. Celá se natřela nějakým aromatickým zeleným balzámem.

A najednou prohlásila: "Myslím, že je čas odjet z Alexandrie, co říkáš?"

Chtěla jet do Mohendžo-dára, ale to ještě nebylo připraveno na přijímání hostů, takže místo toho letěli na východ, do Čchan-anu, který už léta neviděli. Byl to Phillipsův nápad, doufal, že staré, kosmopolitně pestré město T'angů jí spraví náladu.

Měli být hosty Císaře. To bylo neobyčejné privilegium, o jehož získání se člověk obvykle musel dlouho snažit. Phillips ale několika vysoce postaveným Gioiným přátelům řekl, že je nešťastná a ti už rychle zařídili, co bylo třeba. Tři neustále se uklánějící úředníci v žlutých šatech a purpurových blúzách je přivítali u Brány nejvyšších ctností, aby je doprovodili do jim určeného pavilónu opodál císařského paláce a Zakázaných zahrad. Byla to velická, prostorná budova s tenkými omítnutými cihlovými zdmi, vyzdobená nádhernými sloupy z nějakého tmavého, voňavého dřeva. Na střeše ze zelených a žlutých desek ševalily fontánky, pramen nekonečného chladivého deštěku vody, kroužící v uzavřeném okruhu. Balkóny byly vyřezávány z mramoru, ostění ze zlata.

On i ona dostali zvláštní apartmá, i když nádhernou, damaškem vyloženou ložnici měli společnou. Jen co tam dorazili, oznámila Gioia, že musí odejít do svých komnat, aby se umyla a převlékla.

"Večer jdeme do paláce na slavnostní audience," řekla. "Říká se, že císařské audience jsou nádhernější než vše, co by sis dokázal představit. Chci vypadat co nejlépe."

Císař a všichni ministři, řekla, je přijmou v Sálu nejvyšší prozřetelnosti. Bude tam banket pro tisíc lidí, vystoupí perské tanečnice a proslavení žongléři z Čunnanu. A pak budou všichni odvedeni do Zakázaných zahrad, kde budou v nádherném prostředí obdivovat dračí závody a ohňostroje.

Odešel do svých pokojů. Dvě drobné, křehké služebné jej svlékly a omyly voňavými houbami. K vybavení pavilónu patřilo jedenáct Dočasných, kteří byli jejich služebnictvem - nevtravým, tichým jako kočky, všechno příjemně hovořící Číňané s rovnými černými vlasy, ruměnými tvářemi a malebně pomačkanými oděvy. Byli naprosto realističtí! Phillips uvažoval nad tím, jaký osud potká Dočasné, když jejich města končí svou existenci. Jsou mohutní nordičtí hérojové z Ásgardu právě v této chvíli přetváření v šlachovité tmavé Drávidy z Mohendžo-dára? A až mine čas Timbaktu, budou jeho černí bojovníci v bílých burnusech změněni v Byzantince, kteří zalidní konstantinopolské arkády? A co když jsou staří Dočasní odhozeni na smetiště jako tolik zbytečných rekvizit a vytvoří se dostatečně velká série nových

Dočasných? To nevěděl a jednou, kdy se na to otázal Gioi, *začala* něco zmateně blábolit. Neměla ráda, když toho chtěl příliš mnoho vědět, protože, jak se domníval, toho sama moc nevěděla. Zdálo se, že tito lidé nijak nezkoumali tajemství svého vlastního světa. Jeho zvědavost, jak mu velmi nadřazeně vysvětlovali, byla velice silným pozůstatkem dvacátého století. Když jej dvě komorné drhly svými houbami, měl nutkání zeptat se jich, kde sloužily předtím. V Riu? V Římě? Bagdádu Háruna ar-Rašída? Jenže jak věděl, ty drobné drobné dívky, když se jich na to zeptá, se začnou jen chichotat a zmizí. Klást otázky Dočasným bylo stejně tak nevhodné jako zbytečné. Stejným výsledkem by skončil i výslech vlastního zavazadla.

Vykoupaný a oblečený do nádherného rudého hedvábí se pak chvíli procházel po pavilonu a obdivoval lesklé přívěsky ze zeleného nefritu, zdobící portál, vyleštěné hnědé sloupy, duhové barvy změti vazníků a krokví držících střechu. Pak pocítil samotu, a tak přešel k bambusové stříšce nad Gioinými dveřmi. Hned za nimi stál dveřík a jedna z komorných. Dali mu najevo, že by tam neměl chodit, pohlédl na ně tedy úkosem a oni pod jeho zrakem roztáli jako sněhové vločky. Pokojem jej doprovázela vůně kadidla až do vzdálené Gioiny přípravný. Zde se zastavil přede dveřmi.

Gioia k němu byla otočena zády. Seděla nahá před vyřezávaným toaletním stolem z nějakého vzácného dřeva barvy plamene, vykládaného proužky z oranžového a zeleného porcelánu. Pozorně studovala svou tvář v zrcadle z leštěného bronzu, které držel garderobiér, a prohrabovala se prsty ve vlasech jako žena, hledající šedivé vlasy.

Tohle ale bylo podivné. Gioia a šedivé vlasy? Občanka? Dočasný mohl mít nějaké známky stárnutí, ale občan, to nikdy. Občané byli navždy mladí a Gioia vypadala jako děvčátko. Tvář měla hladkou, nikde ani náznak vrásky, čelo přímé, vlasy černé. Konečně, to vše platilo i pro ostatní, pro každého občana, kterého dosud viděl. A přesto se nemohl mýlit v tom, co Gioia dělala.

Uchopila vlas, napjala jej se svráštěním tváře a s lehkým trhnutím hlavy jej vytrhla. A další. A zase další. Špičkami prstů se dotkla tváře, jako kdyby zkoumala pružnost pokožky. Sevřela kůži pod očima a potáhla ji dolů. Všechno jsou to tak dobře známá gesta ženské marnivosti, ale tady přece tak nezvyklá, napadlo jej. Tady, ve světě věčného mládí. Gioia trápící se stárnutím? Třeba se je jen snažila za jeho zády skrýt? Snad tomu tak i bylo. Mýlil se tedy ve svém názoru na občany? Třeba i tady stárli stejně jako lidé z méně požehnaných dob, a jen to uměli lépe skrýt? A vůbec, kolik vlastně měla let? Třicet? Šedesát? Tři sta?

Gioia vypadala spokojeně. Pokynem dlaně přikázala odnést zrcadlo, pak se zvedla a nařídila, aby jí přinesli slavnostní oděv. Phillips, stále ještě nezpozorován, stál u dveří a obdivně si ji prohlížel - malý kulatý zadeček, takřka (ale ne úplně) chlapecký, půvabná linie zad, překvapivě široká ramena. Ne, řekl si, ona vůbec nestárne. Má stále dívčí postavu. Vypadá stejně mladě jako tenkrát, kdy se poprvé setkali, i když by ani nedokázal říct, jak je tomu dlouho. Počítání času tu nepatřilo zrovna k nejsnadnějším věcem, ale byl si jist, že už uběhla celá léta, co jsou spolu. Ty šedivé vlasy, vrásky, ty váčky pod očima, které tak pečlivě hledala, musely být jen mámením, výtvořiny představitelství. Takže marnivost nezanikla dokonce ani v těchto vzdálených dobách. Uvažoval, proč má tak velký strach před stářím. Afektovanost? Nacházejí snad všichni tito lidé, žijící mimo čas, nějakou perverzní rozkoš ve strachu nad tím, že je možná nemine stárání? Anebo to snad byl jen takový Gioin osobní strach, další příznak té tajemné deprese, která ji zachvátila v Alexandrii?

Nechtěl aby si myslela, že ji sledoval, když ji chtěl jen navštívit, a tak tiše zmizel. Musel se převléknout na večer. Za hodinu nato za ním přišla v přenádherných šatech, zahalena od hlavy k patám do barvami zářícího brokátu vyšívání zlatými nitěmi, a nalíčenou tvář, vlasy hladce učesanými do týla se začesanými hřebeny ze slonoviny. Úplná dvorní dáma. Také jeho

oděli sloužící nádherně - do lesklého černého pláště s vyšívanými zlatými draky, přehozeného přes široký, na zem splývající šat ze zářivě bílého hedvábí, náhrdelník a medailon z červeného korálu a konečně pětiboký špičatý klobouk, tyčící se na jeho hlavě jako zikkurat. Usměvavá Gioia se prsty dotkla jeho tváře.

"Vypadáš nádherně," řekla. "Jako velký mandarín."

"A ty zase," odvětil, "jako císařovna nějaké vzdálené země - Persie, Indie - která sem dorazila, aby Synovi nebes složila poklonu."

Jeho srdce se rozbušilo v návalu lásky. Lehce uchopil Gioino zápěstí a přitáhl ji k sobě tak blízko, jak jen s ohledem na jejich oděvy mohl. Ale když se sklonil, aby ji lehce a něžně políbil na nos, všiml si něčeho cizího, zvláštního: bílé líčení místo aby skrývalo, nějak podivně zdůrazňovalo kresbu její pokožky, vytahovalo na denní světlo a nemilosrdně podtrhávalo detaily, jichž si dosud nepovšiml. A tak postřehl sít' zřetelných čárek, vyzařujících z koutků jejích očí, na tváři těsně vedle úst nepochybně vráska a snad i předzvěst dalších vrásek na jejím hladkém čele. Po zádech mu přeběhl mráz. Takže to nebyl afekt, co ji dohnalo k tak pozornému sledování tváře v zrcadle. Takže se věk začal domáhat vyrovnání účtů přes jeho stále silnější víru v nekonečné mládí těchto lidí.

Ale už chvíli na to si nebyl tak jist. Gioia měkce ustoupila o krok v zad - musel ji zmást jeho pohled -a vrásky, které se mu zdálo vidět, zmizely. Hledal je, ale opět našel jen panenky, hladkou pleť. Hra světla? Žert precitlivělé představivosti? Nevěděl, co si o tom má myslet.

"Pojď," řekla. "Nesmíme Císaře nechat čekat."

Pět vousatých vojáků v bílých slavnostních zbrojích a pět muzikantů, hrajících na dudách a cimbálech je doprovodilo do Sálu nejvyšší prozřetelnosti. Našli tam celý dvůr: knížata a ministry, vysoké úředníky, žlutě oděné mnichy, hejno císařských konkubín. Na nejčestnějším místě, vpravo od císařského trůnu, který se jako zlaté křídlo tyčil nad vším v sálu, stála skupinka mužů s kamennými tvářemi oděných do cizokrajných oděvů, vyslanců Říma, Byzance, Arábie a Sýrie, Koreje, Japonska, Tibetu, Turkestánu. V emailových miskách tlelo kadidlo. Básník za vlastního doprovodu na harfu notoval něžnou, tesknou melodii. A pak dovnitř vkročil Císař s Císařovnou - dva malí, prastarí lidé, připomínající voskové loutky, šli nekonečně pomalu, dělali kroky ne větší než děti. Rozlehl se zvuk trub a oni vystoupili na stupně trůnu. A když se Císař posadil - vypadal na trůnu jako loutka, stará, vybledlá, svraštělá, i když zářící obrovskou mocí - a vztáhl ruce před sebe, ozvaly se gongy.

Byl to neuvěřitelně patetický, monumentální a úchvatný okamžik.

Všichni kolem jsou Dočasní, uvědomil si pojednou Phillips. Zahlédl jen hrstku občanů, snad osm devět, nanejvýš tucet, roztroušených po celém sále. Rozeznal je podle tmavých, bystrých a chápavých očí. Sledovali nejen císařské představení, ale i Gioiu a jeho a Gioia se neznatelně usmívala a takřka neznatelně na ně kývala, čímž dávala najevo, že je vidí a že vidí i jejich zájem. Ale samostatným bytím byla obdařena jen tato malá skupinka. Všichni ostatní, celý ten nádherný dvůr, velicí mandaríni a paladinové, úředníci, hihňající se konkubíny, pyšní a zářící vyslanci, samotný prastarý Císař a Císařovna, všichni byli pouhou součástí scénografie. Viděl někdy svět zábavu podobných rozměrů? Celou tu náheru a přepych vyčarované každého večera jen pro zábavu nějakého tuctu diváků?

Během hostiny seděla skupinka občanů společně u zvláštního stolu, oválné onyxové desky, pokryté průsvitným zeleným hedvábím. Ukázalo se, že spolu s Gioiou je jich sedmnáct. Zdálo se, že Gioia zná všechny i když nikdo z nich, pokud si Phillips dobře všiml, nepatřil k partě, kterou dosud vídával. Ani se nepokusila mu někoho představit, konečně během jídla byl hovor naprosto nemožný, protože sál byl naplněn neustálým ohlušujícím hlukem. Současně

hrály tři orchestry a navíc jim konkurovaly skupinky potulných muzikantů. Mezi stoly se šinul nepřetržitý proud mnichů a jejich akolitů, kteří hned tu a hned zase tam vykřikovali šutry a mávali kaditelnými za doprovodu bubnů a gongů. Císař své místo na trůnu neopustil, zdálo se, že spí, i když sem tam zamával rukou do taktu.

Mohutní polonazi otroci s vystouplými lícními kostmi a s ústy vypadajícími jako prázdné kapsy roznášeli jídlo: paví jazyky, prsíčka fénixů, na hromadách šafránem obarvené rýže, podávané v jemných alabastrových mísách. Jedlo se tenkými hůlkami z tmavého jaspisu. Víno, podávané v zářivých křišťálových pohárech, bylo husté a sladké s lehkou rozinkovou příchutí. Nestalo se, aby nějaký pohár byl prázdný déle než okamžik.

Phillips byl stále více omámen, a když se konečně objevily perské tanečnice, nedokázal by říci, zda jich bylo pět nebo padesát, a když zahájily svůj složitý vířivý rituál, zdálo se mu, že ty postavičky v mušelinových závojích ztrácejí obrysy a pronikají jedna druhou. Jejich obratnost v něm vzbuzovala strach a chtěl odvrátit zrak, jenže to nedokázal. Čung-nanští žongléři byli stejně obratní a stejně znepokojiví. Naplnili vzduch šavlemi, planoucími pochodněmi, živými zvířaty, vzácnými porcelánovými vázami, sekerami z růžového jaspisu, stříbrnými rolničkami, zlacenými šálky, koly od vozu a bronzovým náradím a nic z toho neupustili na podlahu. Občané jim zatleskali, ale nezdálo se, že by byli vzrušeni. Po žonglérech se opět vrátili na scénu tanečnice, teď ale vystupující na chůdách. Sluhové zatím roznesli misky kouřícího masa světle levandulové barvy, neznámé chuti a složení. Snad velbloudí filé nebo hroší šunka, případně vybraný kousek z mladého draka. A ještě více vína. Phillips se mu pokoušel nejistě bránit, ale sluhové se nijak nevzrušili. Tohle víno bylo jiného druhu - chutné, zelenozlaté, lehčí, štípající do jazyka. Doprovázely je stříbrné mísy, obsahující kousky ledu, nasycené nějakým silným destilátem s příchutí kouře. Povšiml si, že žongléři zahájili druhý výstup. Měl pocit, že se mu chce zvracet. Bezradně pohlédl na Gioiu, která působila dojmem, že je naprosto střízlivá, ale zato šíleně vzrušená, takřka blízko mdlobám. Oči jí plály jako rubíny. Něžně jej pohládila po tváři.

Sálem zavanul studený průvan, byla otevřena celá jedna stěna, za níž se objevila zahrada, noc a hvězdy. Hned za zdí stálo obrovské kolo z naolejovaného papíru, natáhnutého na dřevěné kostře. Museli je postavit během uplynulé hodiny. Mělo na výšku snad víc než sto padesát stop a visely na něm tisíce lampiónů, zářících jako obrovské světlušky. Hosté začali opouštět sál. Phillips se jimi nechal odnést do zahrady, kde pod žlutým měsícem zlověstně číhaly stromy s podivně zkroucenými větvemi a hustým tmavým jehličím. Gioia jej uchopila za rámě. Došli k jezeru s rozvlněnou purpurovou kapalinou a sledovali tam plameňákům podobné, deset stop vysoké ptáky, ležérně sezobávající tyrkysové úhoře s ďábelskýma očima. Užasle se zastavili před sedmdesát stop vysokým břichatým Budhou z lesklých bloků modrého kamene. Kolem se proháněl kůň se zlatou hřívou a všude, kdekoli se jeho kopyta dotkla země, vykřesávala vodotrysky zářivě rudých jisker. V citroníkovém háji, jehož stromy, jak se zdálo, ovládly umění gestikulovat svými štíhlými údy, narazil Phillips na osamoceného Císaře, pomalu se kolébajícího dopředu a zase dozadu. Stařec Phillipse chytil za ruku a strčil mu něco do dlaně, po čemž mu kolem dárku sevřel prsty. Když Phillips za chvíli dlaň otevřel, našel v ní hromádku šedých nepravidelných perel. Gioia mu je ale vzala a hodila je do vzduchu, kde zazářily jako vybuchující ohňostroj a všude kolem rozsévaly skvrny pestrobarevných světél. Hned nato Phillips zjistil, že na sobě nemá ani plášť, ani bílý hedvábný oděv. Gioia, rovněž nahá, jej něžně stáhla na koberec vlhkého modrého mechu, kde se milovali až do svítání, nejprve divoce a pak pomalu, ospale. Za úsvitu na ni něžně pohlédl a upozoroval, že něco není v pořádku.

"Gioio?" otázal se nejistě.

Usmála se. "Ach ne, Gioia je dnes s Fenimonem. Já se jmenuji Belilala."

"S...Fenimonem?"

"Se starými přáteli. Už léta se neviděli."

"Ach tak, už chápu. A ty jsi..."

"Belilala," zopakovala a dotkla se špičkami prstů jeho tváře.

Jak mu Belilala vysvětlila, nebylo v tom nic zvláštního. Takové věci byly na denním pořádku. Jediné, co na tom bylo zvláštní, bylo to, že jej to potkalo teprve teď. Páry se scházely, nějakou dobu spolu cestovaly, pak se rozcházely, a nakonec se opět setkávaly. To, že Gioia odešla, vůbec neznamenal, že jej nechala navždy. Znamená to jen tolik, že teď chce být s Fenimonem. Vráť se. A po tu dobu ani on nezůstane sám.

"Setkali jsme se už v New Chicagu," řekla, "a pak opět v Timbaktu. Zapomněls? Ach, ano, vidím, že jsi na to zapomněl."

Hezky se smála. Vůbec nevypadala uraženě.

Byly si s Gioiou podobné jako sestry. Ale konečně, všichni občané byli víceméně stejní. Rychle ale dospěl k názoru, že se i přes tělesnou podobu ty dvě dívky velice liší. Belilala byla mírná, klidná, což byly vlastnosti které Gioii - živé, vždy netrpělivé - snad úplně chyběly. Když s Belilalou procházel rušným mi Čchang-anskými ulicemi necítil v ní nic z Gioiny touhy zjistit, co je dál, dál a snad ještě dál. Když si prohlíželi palác Hsing-Čch'ing nezačala Belilala, jak by to určitě udělala Gioia, hledat cestu k vodotrysku Hsuang-tung nebo k Pagodě Divoké husy. Zvědavost Belilalu nežrala tak jako Gioiu. Zřejmě věřila, že bude mít dost času, aby uviděla vše, co bude chtít vidět. Byly dny, kdy vůbec ani nechtěla chodit ven a spokojila se s tím, že zůstala v pavilónu a hrála si s porcelánovými žetony, nebo si prohlížela květiny v zahradě.

Udiveně zjistil, že je mu příjemný odpočinek od touhy po hltání světa vyzařující z Gioiy. A přesto toužil po jejím návratu. Hezká, klidná, tichá a trpělivá Belilala pro něj byla příliš dokonalá. Ve své *zářící* dokonalosti se zdála stejně neskutečná jako jedna z těch modravých váz z dynastie Sung, které byly tak dokonalé, že se zdálo neskutečným, že by jim jejich tvar a lesk mohly dát lidské ruce. Bylo v ní něco bezduchého, prázdné nitro pod dokonalým povrchem. Mohla být takřka považována za jednu z dočasných, i když mezi ně, jak věděl, nepatřila. Mohl s ní šmejdít po Čchang-anských pavilónech a palácích, mohl s ní u večere vést duchaplné rozhovory, mohl bezpochyby mít i radost z toho, že s ní spí, ale nemohl se do ní zamilovat a ani o této možnosti uvažovat. Těžko by si Belilalu dokázal představit, jak u zrcadla hledá šedivé vlasy a vrásky. Belilala nebude nikdy ani starší ani mladší než teď. Dokonalost necestuje po časové ose v žádném směru. Ale dokonalost nádherného Belilalina povrchu mu činila její nitro neproniknutelným. Gioiny slabosti byly daleko zřetelnější, nedostatky, netrpělivost, podléhání náladám, marnivost, strach - zřetelnější, a proto také byla Gioia lehčeji poznatelná jeho nedokonalé citlivosti člověka dvacátého století.

Občas, když se potuloval po městě, Gioiu vídával nebo si alespoň myslel, že ji vidí. Zahlédl ji mezi obchodníky na Perském trhu, u Zarathuštrovy svatyně a pak u rybníka se zlatými rybičkami v Hadím parku. Ale nikdy si nebyl naprosto jist, že žena, kterou vidí, je skutečně Gioia a nikdy se mu nepodařilo dostat se k ní natolik blízko, aby se o tom ujistil. Naučila se mizet vždy, kdy se k ní přiblížil, jako nějaká tajemná víla, vábící ho dál a dál do beznadějně honičky. Po nějakém čase dospěl k názoru, že ji nezíská zpět do té doby, dokud ona sama na to nebude připravena.

Ztratil pocit času. Týdny, měsíce, roky? Nevěděl. V tomto městě exotického přepychu, tajemství a kouzel podléhalo všechno neustálým změnám a ve dnech, které zde trávil, bylo něco nestálého, rozmarného. Paláce i celé ulice mizely během jediného odpoledne a během

několika dnů byly opět postaveny na nějakém vzdáleném místě. Nádherné nové pagody vyrůstaly během jediné noci jako muchomůrky. Občané sem přicházeli z Ásgardu, Timbuktu, New Chicaga, zůstávali zde po nějaký čas, mizeli a zase se vraceli. Neustále se točil kolotoč nemnoho se odlišujících audiencí, hostin, divadelních událostí. Slavnosti na počest bývalých císařů a císařoven by mohly dát roku nějaký řád, jenže byly vyhlašovány náhodně, a tak i ceremonie na paměť T'ai Tsungovi smrti, jak se mu zdálo, že konala dvakrát do roka - jednou v zimě a jednou v létě. Slavnost na počest výročí korunovace císařovny Wu byla uspořádána dvakrát během jednoho ročního období. Možná, že zde něco špatně chápal, ale věděl, že je naprosto bezvýznamné někoho se na něco ptát.

"Jednoho dne se Belilala nečekaně zeptala: "Nezajedeme si do Mohendžo-dára?"

"A je už vůbec hotové a připravené na hosty?" odpověděl.

"Ach ano. Už dost dlouho."

Zrozpačitěl. Na takový návrh nebyl připraven. Opatrně řekl: "Víš, měli jsme tam jet s Gioiou."

Belilala se kouzelně usmála, jako kdyby se tento problém týkal nanejvýš volby restaurace na dnešní večer.

"Ale copak?" otázala se.

"Rozhodli jsme se tak ještě v Alexandrii. A místo toho jet s tebou... nevím, co ti na to, Belilalo, říct."

Phillips cítil, jak hrozně se červená. "Vždyť víš, že bych tam chtěl jet. S tebou. Ale z druhé strany se nemohu zbavit dojmu, že bych tam neměl jet, dokud opět nebudu s Gioiou. Budu-li s ní vůbec někdy."

Jak hloupě to zní, pomyslel si. Jak nešikovně, jak nedospěle. Zjistil, že má potíže podívat se jí do očí.

"Slíbil jsem jí..." dostal ze sebe nakonec s nějakou zoufalostí v hlase, "...byl to slib... dohodli jsem se, že do Mohendžo-dára pojedeme rozhodně spolu."

"Jenže Gioia tam už je," řekla lhostejně Belilala.

Otevřel ústa, jako kdyby mu dala políček.

"Cože?"

"Byla jednou z prvních, kdo tam jeli hned po otevření. Už před několika měsíci. Tos nevěděl?" překvapení v jejím hlase neznělo příliš přesvědčivě. "Opravdu jsi to nevěděl?"

Udivilo jej to. Cítil se oklamán, zrazen, byl vzteklý. Pálily jej tváře, otvíral ústa. Třásl hlavou, pokoušel se dostat do rovnováhy. Uplynula hodná chvíle, než se mu opět vrátil hlas.

"Už je tam?" řekl konečně. "Nepočkala na mne? Po tom, kdy jsme se dohodli, že tam pojedeme spolu... jak jsme se dohodli..."

Belilala se rozesmála. "Prosím tě, jak mohla odolat touze po spatření něčeho nového? Přece víš, jak je netrpělivá!"

"Jistě, jistě."

Bylo mu jako po ráně palicí. Skoro nebyl schopen myslet.

"Je stejná jako všichni Krátkodobí," řekla Belilala. "Spěchá sem, spěchá tam. Musí mít všechno, teď hned, okamžitě, rychle, bleskově. Neměl sic myslet, že na tebe s něčím déle počká. Napadne ji nějaký rozmar a je pryč. Už bys to měl vědět."

"Krátkodobí?" dosud tento pojem neslyšel.

"Ano. Věděls to přece. Musels to vědět." Belilala jej obdařila nejsladším ze svých úsměvů. Nic nenasvědčovalo tomu, že si všimla jeho překvapení. Živě mávla rukou a otázala se: "Takže pojedeme spolu, ty a já? Do Mohendžo-dára?"

"Samozřejmě," odpověděl Phillips smutně.

"Kdy bys chtěl vyrazit?"

"Večer," odpověděl. Na okamžik zmlkl. "Kdo je to Krátkodobý, Belilalo?" otázal se.

Začervenala se. "Copak to není jasné?" odpověděla mu otázkou.

Bylo na Zemi někdy odpornější místo než město Mohendžo-dáro? Phillips došel k názoru, že by si je jen těžko dokázal představit. A také ani nechápal, proč bylo právě ono ze všech měst, jaká v minulosti existovala, povoláno k novému životu. Více než kdy jindy se mu ti lidé teď zdáli cizí, nepochopitelní, neznámí.

Z terasy na vrcholu citadely s mnoha věžemi pohlédl do srdce ponurého, klaustrofobii vyvolávajícího Mohendžo-dára a otrásl se. Připomínalo-li toto mrtvé, nehostinné město vůbec něco, pak jen prehistorický trestní tábor. Podsadité a uzavřené jako vyplašená želva se tyčilo na monotónním šedém pozadí nížiny Indu. Nekonečné míle zdí z vypalovaných cihel obklopující stejně nekonečné míle hrůzně disciplinovaných ulic, vytyčených podle vzoru roštu z maniacky rovných čar. Domy, hromady cihlových šestistěnů namačkaných kolem maličkých dusných dvorků, byly stejně ponuré a smutné. Neměly okna, jen malé dveře, otevírající se do hlavních tříd a do úzkých tajuplných uliček, běžících mezi budovami. Kdo jen mohl postavit tuto hroznou metropoli? Jak drsné a zhořklé duše musel mít tento hrozný a hrůzyplný národ, který na bohatých a žímých indických nížinách postavil toto město - Reichtag?

"Je to nádherné," povzdechla si Belilala. "Je to fascinující!"

Udiveně na ni pohlédl.

"Fascinující? Jistě," odvětil. "Taky si to myslím. Stejně fascinující, jako úsměv kobry."

"Co je to kobra?"

"Jedovatý had," vysvětloval Phillips. "Zřejmě vyhynulý druh. Anebo, což je pravděpodobnější, donedávna vyhynulý. Nepřekvapilo by mě, kdyby jste obnovili pár kousků a pustili je volně do Mohendžo-dára, aby bylo veseleji."

"Vypadáš dost nahněvaně, Charlesi."

"Že by? Vůbec nemám takový pocit."

"Jak se tedy cítíš?"

"Nevím," odpověděl po delší přestávce. Pokrčil rameny. "Asi ztracený. Daleko od domova."

"Chudák Charles."

"Když tu tak stojím v tom příšerném kasárnickém městě a slyším, jak jsi uchválena jeho nádherou, cítím se tak opuštěný, jako nikdy dosud."

"Moc se ti po Gioie stýská, že?"

Opět na ni vrhl překvapený pohled.

"Gioia s tím nemá nic společného. Nejspíš je krásou Mohendžo-dára uchválena stejně jako

ty. Stejně jako vy všichni. Možná, že jsem tu jediný, který tu nevidí žádný půvab ani krásu. Jsem jediný, kdo se dívá a vidí tu hrůzu a uvažuje nad tím, proč to nikdo jiný nevidí, proč je takové město stvořeno pro zábavu a potěšení..."

Její oči se zaleskly. "Ach, jak jsi zlý! Opravdu jsi zlý!"

"A není to taky fascinující," zabručel. "Ukázka zbytečných pravěkých emocí?" *Začal* hradbu přeměřovat krátkými, rychlými kroky. "Aha, ano. Myslím, Belilalo, že to už začínám chápat. Samozřejmě, jsem částí toho vašeho cirkusu, středověkou hvězdou. Prvním pokusem, který má připravit scénu pro další hlavní program."

Měla rozšířené oči. Drsnost a prudkost v jeho hlase ji znepokojily a, jak se zdálo, zároveň i vzrušily. Zvětšila se tím jen jeho zlost? Vztekle pokračoval: "Stahovat z minulosti celá města, to bylo zpočátku zábavné, jenže jste pocítovali jejich neskutečnost, že? Z nějakého důvodu jste sem nedokázali přenést i obyvatele. Nemohli jste prostě unést z Egypta, Řecka nebo Indie pár miliónů prehistorických maníků a vysadit je v této době a to jen, podle mého názoru, proto, že udržet je na obojku by pro vás bylo velice obtížné a bylo by těžké se jich zbavit, až by vás omrzeli. Ale teď tu máte mne. Jsem reálnější než dočasný a pro vás je to vzrušující novinka a novinky to je něco, po čem nade vše toužíte. Snad je to dokonce všechno, po čem vůbec toužíte. A tak jsem tedy zde -složitý, nevypočitatelný, citlivý, schopný vzteku, strachu, smutku, lásky a všeho ostatního, co už dávno zmizelo. Proč se uspokojovat půvabnou architekturou, když se dají obdivovat stejně zajímavé pocity? Co to pro vás musí být za legraci? A uznáte-li, že jsem byl opravdu zajímavý, snad mě pošlete zpět tam, odkud jsem přišel a do svého nákupního košíku strčíte pár jiných prastarých typů - například římského gladiátora nebo renesančního papeže nebo neandrtálce nebo dva..."

"Charlesi," řekla něžně. "Ach, Charlesi, Charlesi, jak musíš být opuštěný, jak ztracený, jak ztrápený. Opuštíš mi vůbec někdy? Opuštíš nám všem?"

Opět jej překvapila. Znělo to naprosto upřímně, soucitně. Byla upřímná? Opravdu s ním cítila? Nebyl si jist, zda se někdy u někoho z nich, dokonce i u Gioi, setkal třeba jen s náznakem skutečné starostlivosti. A ani teď nedokázal Belilale věřit. Báł se jí, báł se všech, jejich křehkosti, vychytralosti, jejich půvabu. Chtěl by moci přijít k ní a přimět ji, aby jej vzala do náruče, ale příliš se teď cítil chlupatým opočlověkem, než by dokázal riskovat žádost o takovou útěchu.

Otočil se a vykročil podél okraje masivní hradby citadely.

"Charlesi?"

"Nech mě na chvíli," řekl.

Šel přímo před sebe. Skráně mu tepaly, srdce bušilo v hrudi. Všechny bezpečnostní systémy šly srát, říkal si. Tajuplné žlázy pompující do krve galony lehce vznětlivé tekutiny. Horko, deprese, odporný vzhled tohoto města...

Snaž se to pochopit, říkal si. Uvolni se a zkus na těchto mohendžodárských prázdninách najít něco příjemného.

Opatrně se vyklonil daleko přes zeď. Nikdy dosud neviděl takovou zeď. Dole musela být tlustá aspoň čtyřicet stop, možná i víc. Každá cihla byla dokonale vyformovaná a precizně usazená. Močály za hradbami zasahovaly takřka až do města, i když přímo pod nimi byly rozděleny hrázemi a vysušeny na obdělávaná pole. Dole viděl hbité hnědé rolníky, věnující se své pšenici, ječmeni a fazolím. Krávy a buvolí se pásli o něco dál. Vzduch byl těžký, vlhký, dusný. Všude kolem vládl klid.

Někde zblízka zaslechl vlezlý ječivý zvuk nějakého strunného nástroje a monotónní,

únavný zpěv.

Postupně se zbavoval vzteku a začal se ukolébávat v klidu. Cítil, že *začíná* dosahovat vyrovnanosti. Opět pohlédl na město, na přímou uliční síť, bludiště uliček, milióny precizně uložených cihel.

Je to zázrak, říkal si, že toto město je právě zde, na tomto místě a v tomto čase. Je to zázrak, že jsem tady, abych si je mohl prohlížet.

Kouzlo uzavřené v nehostinné skořápce na něj na chvíli zapůsobilo tak silně, že si pomyslel, že *začíná* chápat Belilalin obdiv a úžas. Litoval, že na ni byl tak ostrý. Město žilo. To, zda to bylo skutečné Mohendžo-dáro vylovené z minulosti nějakým trikem, nebo jen dokonalá reprodukce, nemělo žádný význam. Kdysi bylo mrtvé, ale teď, v tuto chvíli opět žilo. Ti lidé, ti občané, mohli být banální, ale rekonstrukce Mohendžo-dára nebyla žádnou banalitou. A to, že rekonstruované město bylo tak zlověstné a ponuré, bylo naprosto bezvýznamné. Nikdo v Mohendžo-dáru žít nemusel. Jeho doba přišla a odešla před dávnými věky. Ti drobní tmaví vesničané tam dole, ti řemeslníci a kupci, to jsou jen Dočasní, jen bezduché předměty, vykouzlené jako živé mrtvoly jen pro obohacení dojmu. Nemusí je litovat. A nemusí litovat ani sám sebe. Věděl, že by měl být vděčný za to, že to všechno může vidět. Jednou, až tento sen skončí a on bude vrácen zpět světu metra, komputerů, daní a televizních sítí, vzpomene si na toto Mohendžo-dáro, které kdysi spatřil, na pod těžkou oblohou se tyčící zdi z těsně poskládaných tmavých cihel a bude si pamatovat jen jeho krásu.

Obrátil se hledal Belilalu, ale na okamžik ji neviděl. Konečně ji spatřil - opatrně scházela úzkým schodištěm po vnitřní straně hradby.

"Belilalo!" zvolal.

Zastavila se, pohlédla na něj s dlaní u očí.

"Už je ti dobře?"

"Kam jdeš?"

"Do lázní," odpověděla. "Chceš jít se mnou?"

Přitakal jí. "Počkej na mě, ano? Hned tam budu."

Rozběhl se za ní po hradbě.

(dokončení příště)

přeložil Jiří Pilch